

УДК 159.9

Шкабура Наталія Миколаївна

студентка

Національного університету «Острозька академія»

Шкабура Наталья Николаевна

студентка

Национального университета «Острожская академия»

Shkabura Natalia

Student of the

National University of Ostroh Academy

**ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПЕРСОНАЛЬНИХ СТОСУНКІВ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ОЗНАКАМИ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ
ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРПЕРСОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ
СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ С ПРИЗНАКАМИ ПСИХИЧЕСКОЙ
ТРАВМЫ
FEATURES OF INTERPERSONAL RELATIONS OF STUDENT
YOUTH WITH SIGNS OF MENTAL TRAUMA**

Анотація. Встановлення близьких інтерперсональних стосунків це важлива частина життя особистості, переживання травматичних ситуацій можуть спричинити труднощі у встановленні міжособистісних контактів. У даній статті проаналізовані основні потреби, які задовольняються при контакті з іншими та вплив психічної травми на їх задоволення.

Ключові слова: інтерперсональні стосунки, психічна травма, юнацький вік.

Аннотация. Установление близких интерперсональных отношений это важная часть жизни личности, переживания травматических ситуаций могут вызвать трудности в установлении межличностных контактов. В данной статье проанализированы основные потребности, которые удовлетворяются при контакте с другими и влияние психической травмы на их удовлетворение.

Ключевые слова: интерперсональные отношения, психическая травма, юношеский возраст.

Summary. The establishment of close, interpersonal relationships are important part of the life of the personality, the experience of traumatic situations can lead to difficulties in establishing interpersonal contacts. The basic needs that are met by contacting others and the impact of mental trauma on their satisfaction are analyzed in this article.

Key words: interpersonal relations, mental trauma, youth age.

Характерний стан та відчуття ізоляції добре відоме жертвам травматичного стресу: багато хто з них страждає від самотності, від труднощів і навіть неможливості встановлення близьких стосунків з іншими людьми. Їх переживання, їх досвід настільки унікальні, що іншим людям просто неможливо це зрозуміти. Люди, які оточують починають здаватися нудними, такими, що нічого не розуміють в житті. Саме тому люди, що пережили травму, відчувши розуміння з боку інших, тягнуться один до одного. На їх думку, лише людина, що пережила щось подібне, може їх зрозуміти.

Американський психолог В. Шутц, стверджував, що у людини існують три базові міжособистісні потреби. Поведінкові патерни, які мають відношення до цих потреб можуть бути поясненням міжособистісних явищ, які виникають в процесі комунікації. У 1958 році Вільгельм Шутц дослідив тісний зв'язок між базовими біологічними явищами і міжособистісними

потребами. Необхідність в створенні і підтримці функціональних зв'язків між живим організмом і фізичним середовищем відображають біологічні потреби. Соціальні потреби виникають і формуються при створенні зв'язків між індивідом і його соціальним середовищем. Отже, соціальні і біологічні потреби в людини є оптимальним обміном інформації та енергії між індивідом і фізичним середовищем та індивідом і соціальним оточенням актуальним в певний віковий період.

Деструктивні способи задоволення біологічних потреб (потреба в їжі, сні, сексі) або ж взагалі їх незадоволення призводить до фізичних захворювань, смерті. Психічні розлади виникають як наслідок неадекватного задоволення міжособистісних потреб.

Здатність людини до адаптації в фізичному і соціальному середовищі може тимчасово створити ілюзію психологічного гомеостазу, проте, це буде недовготривалий ефект, який призведе до фізичного та емоційного виснаження.

Якщо у дитячому віці фруструються способи задоволення міжособистісних потреб, то як наслідок можуть виникнути неадекватні способи адаптації. Способи задоволення або ж незадоволення міжособистісних потреб, які формуються в ранньому дитинстві залишаються і в зрілому віці. Така поведінка визначає типовий спосіб орієнтації індивіда в соціальному середовищі.

Потреба включення - це потреба у встановленні міжособистісних об'єктних або суб'єктних відносин у результаті яких виникає взаємодія і співпраця. Зазвичай взаємодія індивіда з людьми відбувається у двох напрямках:

- 1) Я - Інші: встановлення контактів з усіма - неконтактність ні з ким
- 2) Інші - Я: обирають для контакту мене - ніколи не обирають для контакту мене.

Якщо розглядати емоційну сторону встановлення контакту, а саме потреби включення то це можна інтерпретувати як почуття взаємного інтересу: Я подобаюсь Іншим - Інші подобаються мені. Самооцінка в потребі включення виражається в бажанні пережити себе цінним і значущим в соціальному оточенні. Поведінка потреби включення може виражатися як демонстративні акти привернення уваги до себе.

Формування індивідуальної особистості, не схожої ні на кого, є іншою стороною потреби включення. Очікування того, що інші зрозуміють і приймуть особистість із притаманними лише їй особливостями.

При першому знайомстві потреба включення у встановленні інтерперсональних стосунків виражається з особливою чіткістю: поведінка людини максимально демонстративна як спосіб знайти взаємний інтерес або ж навпаки, мовчазність і відстороненість у контакті, як страх бути нецікавим співрозмовникові.

Включення містить у собі такі поняття як інтерес, увага, схвалення, індивідуальність, міжособистісні стосунки між людьми. Відмінність включення від контролю виражається в тому, що контроль передбачає домінування, а включення - увагу до себе [1, с. 7].

Характер поведінки який виражає потребу включення формується в дитинстві, а саме ключовим є досвід міжособистісних стосунків з батьками: дитина знаходиться в контакті з батьками і постійній взаємодії або ж батьки дитину ігнорують і вона знаходиться в ізоляції. Діти, які мають досвід стосунків із холодними батьками гостро відчують незадоволену потребу в прийнятті групою.

Потреба контролю характеризується формуванням інтерперсональних стосунків за допомогою контролю, сили та домінування.

- 1) Я - Інші: діапазон: «завжди контролюю поведінку інших людей» - «ніколи не контролюю поведінку інших» .

- 2) Інші - Я: діапазон «інші мене завжди контролюють» - «інші мене ніколи не контролюють».

Емоційний рівень проживання потреби характеризується почуттям взаємної поваги, опираючись на компетенцію і відповідальність. Це почуття амбівалентне і характеризується двома полюсами: високий рівень поваги до інших - отримання достатньої кількості поваги від інших [5, с. 3].

Поведінковий рівень потреби контролю включає процес прийняття рішення і відповідальності за нього. Така поведінка також включає потребу у владі, реалізації сили та авторитету і контролі над іншими. Інший континіум цієї потреби - бути під контролем іншими, тобто бути позбавленим відповідальності [2, с. 2].

Потреба в контролі відрізняється від потреби включення в тому, що не передбачає популярності і демонстративної поведінки для привернення уваги іншими.

Інтерперсональна потреба в афекті виражається як спосіб формування створювати стосунки з іншими опираючись на любов і емоційну сферу особистості. Зазвичай вона реалізується в інтимних стосунках. Полюси вираження потреби:

- 1) Я - Інші: діапазон: “встановлюю близькі стосунки з кожним” - “не встановлюю близькі стосунки з кожним”
- 2) Інші - Я: діапазон “інші завжди встановлюють близькі стосунки зі мною” - “інші ніколи не встановлюють близькі стосунки зі мною”.

Емоційний рівень потреби визначається як потяг до створення теплого, взаємного почуття любові: любити і отримувати любов від інших. Потреба в афекті, зазвичай задовільняється в стосунках між двома людьми. Поведінковий аспект потреби в афекті виражається в емоційному зближенні з партнером. В групі така поведінка сприяє встановленню

дружніх стосунків. Якщо потреба не актуалізована то індивід уникає зв'язків [3, с. 10].

Формування здорової інтерперсональної потреби в афекті відбувається в дитинстві, якщо дитина виховується в атмосфері любові і прийнятті, в іншому ж випадку особистість уникає формування близьких стосунків.

Отже, міжособистісні потреби можна охарактеризувати як: потреба включення - "внутрішньо-зовні", потреба в контролі - "вгорі-вниз", потреба в афекті - "близько-далеко". У здорової особистості важливо, щоб всі три потреби були в рівновазі.

Особливості міжособистісних відносин студентів з ознаками психічної травми на відміну від студентів, які ознак психічної травми не мають у своїй поведінці показують значно меншу вираженість потреби включення, приналежності до груп; наявність значних проблем у подальшому виборі партнера для побудови та розвитку близьких стосунків; високий рівень підлеглості, підозрливості та залежності від інших.

Література

1. FIRO: A Three-Dimensional Theory of Interpersonal Behavior. New York, NY: Rinehart (1958).
2. Hall R.J., Lord, R.G. & Foster, K.E. (2009). Considerations in applying the social relations model to the study of leadership emergence in groups: A leadership categorization perspective. In Multi-Level Issues in Organizational Behavior and Leadership. Yammarino, F.J. & Dansereau, F. Emerald. - 193-213.
3. Joy. Expanding Human Awareness (1967). Книга переведена на російський язык: Шутц У. Радость. Расширение человеческого сознания.- М.: Эксмо, 2003.

4. Maddi S., Khoshaba D. Hardiness and Mental Health / Journal of Personality Assessment. – 1994. – Vol. 63. – № 2. – P. 265-274.
5. Profound Simplicity. New York, NY: Bantam (1979). Книга переведена на русский язык: Шутц У. Совершенная ясность.-Харьков: Гуманитарный центр, 2004. Шутц В. Глубокая простота. Основы жизненной философии.-М.: Азбука, 2007.